

Aho Hanne
Tervakangas Heidi

OULUN JA YLIKIIMINGIN MAASEUTUYRITTÄJIEN NYKYTILAN- NE JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

OULUN JA YLIKIIMINGIN MAASEUTUYRITTÄJIEN NYKYTILAN- NE JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

Aho Hanne
Tervakangas Heidi
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma, yrittäjyyden sv

Tekijät: Aho Hanne, Tervakangas Heidi

Opinnäytetyön nimi: Oulun ja Ylikiimingin maaseutuyrittäjien nykytilanne ja tulevaisuudennäkymät

Työn ohjaaja: Järvi Matti

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: Kevät 2011

Sivumäärä: 31 + 7

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää maaseutuyrittäjien nykytilannetta ja tulevaisuudennäkymiä Oulun ja Ylikiimingin alueilla sekä tuoda esille yritysten kehittämistarpeita ja uhkatekijöitä. Opinnäytetyön tutkimusongelmiksi muodostui tilallisten ja heidän yritystensä tulevaisuudensuunnitelmat ja nykytilanne sekä millaisia kehittämistarpeita ja uhkatekijöitä heidän yrityksillään on.

Opinnäytetyössä käytettiin sekä kvantitatiivista eli määrällistä, että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyön määrällinen aineisto kerättiin Oulun ja Ylikiimingin kunnan aktiivivilallisilta touko-kesäkuussa 2008. Kyselylomakkeita lähetettiin 174 kappaletta, joita palautui 34 kappaletta. Vastausprosentiksi muodostui 19,5. Opinnäytetyön aineistosta tehtiin havaintomatriisi Excel – taulukkolaskentaohjelmalla, joka analysoitiin. Tuloksia kuvailtiin sanallisesti sekä havainnollistettiin kuvioin. Opinnäytetyön laadullinen aineisto kerättiin heinäkuussa 2008. Haastatteluja tehtiin 6 kappaletta. Haastattelujen tulokset kirjoitettiin puhtaaksi ja analysoitiin. Tuloksia kuvailtiin sanallisesti.

Maaseutuyrittäjistä suurin osa oli erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä nykytilanteeseen. Tyytyväisimpiä yrittäjät olivat kunnan/kaupungin maataloustoimeen, tekniseen toimeen ja neuvontapalveluihin. Maaseutuyrittäjät olivat tyytyväisiä työn mielekkyyteen. Tärkeimmiksi kehittämistarpeiksi yrittäjät kokivat maataloustuet, ympäristöasioiden hallinnan sekä yrittäjän osaamisen ja nykyisen toiminnan kehittämisen. Maaseutuyrittäjät kokivat merkittävimiksi uhkatekijöiksi yrittäjän terveyden heikkenemisen, työssä jaksamisen, heikon kannattavuuden sekä byrokratian lisääntymisen.

Asiasanat: kuntaliitos, Oulu, Ylikiiminki, maaseutuyrittäjä, kehittäminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree programme in Agricultural and Rural Industries, Entrepreneurship option

Authors: Aho Hanne, Tervakangas Heidi

Title of thesis: Rural entrepreneurs' present state and prospects in Oulu and Ylikiiiminki

Supervisor: Järvi Matti

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011 Number of pages 31 + 7

The aim of this bachelor's thesis was to get information about rural entrepreneurs' present state and prospects in Oulu and Ylikiiiminki. The aim was also to bring out enterprises' threats and needs to develop.

The methods of this bachelor's thesis were quantitative and qualitative. The quantitative material was collected by a structured questionnaire from rural entrepreneurs of Oulu and Ylikiiiminki. Totally 174 questionnaires were distributed, out of which 34 were responded, the response rate being 19,5.

According to the results most of the entrepreneurs were satisfied with the present state. Entrepreneurs were most satisfied with municipality's agricultural and technical offices and counseling services. Entrepreneurs were satisfied with sensibleness of their job. The most important needs to develop were subsidy payments, environmental management, personal know-how and developing present operations. The most significant threats that entrepreneurs saw were weakening of personal health, endurance at work, poor profitability and the increase of bureaucracy.

Keywords: municipality union, Oulu, Ylikiiiminki, rural entrepreneur, development

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KUNTALIITOS OULU-YLIKIIMINKI 1.1.2009	7
3 OULUN MAASEUTUALUEIDEN KEHITTÄMIS- JA MARKKINOINTIOHJELMA 2009–2013	9
4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	10
5 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	11
5.1 Tutkimusmenetelmät	11
5.2 Kyselylomakkeen laadinta	12
5.3 Haastattelututkimuksen suunnittelu	13
5.4 Aineiston kerääminen ja analysointi	14
5.4.1 Kyselytutkimus	14
5.4.2 Haastattelututkimus	15
6 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	16
6.1 Perustiedot vastaajista ja yrityksistä	16
6.2 Maaseutuyrittäjien tyytyväisyys nykytilanteeseen	17
6.3 Yritysten kehittämistarpeet	18
6.4 Yrityksiin kohdistuvat uhkatekijät	20
6.5 Yritysten omistajuusjärjestelyt	21
6.6 Yrityksen tuotanto nyt ja tulevaisuudessa	23
6.7 Haastattelututkimuksen tulokset	25
7 POHDINTA	27
LÄHTEET	30
LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Ylikiimingin kunta toimi tilaajana kyselytutkimukselle, jonka tarkoituksena oli kartoittaa maaseutuelinkeinojen nykytilannetta ja kehittämistarpeita maaseutuohjelman laadintaa varten. Kyselytutkimus toteutettiin osana opinnäytetyötä Oulun seudun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksikössä. Tämän opinnäytetyön aiheena on tämä kyselytutkimus laajennettuna haastattelututkimuksella.

Tarve laatia kehittämis- ja markkinointiohjelma Oulun maaseutualueille on lähtenyt liikkeelle Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan yhdistymisestä uudeksi Oulun kaupungiksi 1.1.2009. Yhdistymisen jälkeen Oulun kaupunkiin kuuluu kaupungin läheistä asuinmaaseutua sekä laaja ja harvaanasuttu maa- ja metsätalousalue. Kehittämis- ja markkinointiohjelman avulla halutaan edistää myös alueen maaseutuyrittäjien toimintaedellytyksiä. Tarkasteltaviksi painopistealueiksi valittiin maaseudun elinkeinot ja työllisyys, kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus, maaseudun perusrakenne, maisema ja ympäristö sekä asuminen, kylien kehittäminen ja virkistys- ja vapaa-ajantoiminta. Kehittämis- ja markkinointiohjelma on laadittu suuntaamaan Oulun maaseutualueiden kehittämistyötä unohtamatta seudullisia, maakunnallisia, valtakunnallisia ja EU-tason linjauksia.

Kyselytutkimuksella saatua tietoa haluttiin täydentää pienimuotoisella haastattelututkimuksella, jonka avulla oletettiin saatavan yksityiskohtaisempaa tietoa maaseutuyrittäjien mielipiteistä ja tuntemuksista kuntaliitoksen ollessa ajankohtainen. Samaan aikaan maataloustuotteiden markkinatilanne oli haasteellisempi kuin mihin oli totuttu ja sen aiheuttaman epävarmuuden arveltiin tulevan esiin vastauksissa.

2 KUNTALIITOS OULU-YLIKIIMINKI 1.1.2009

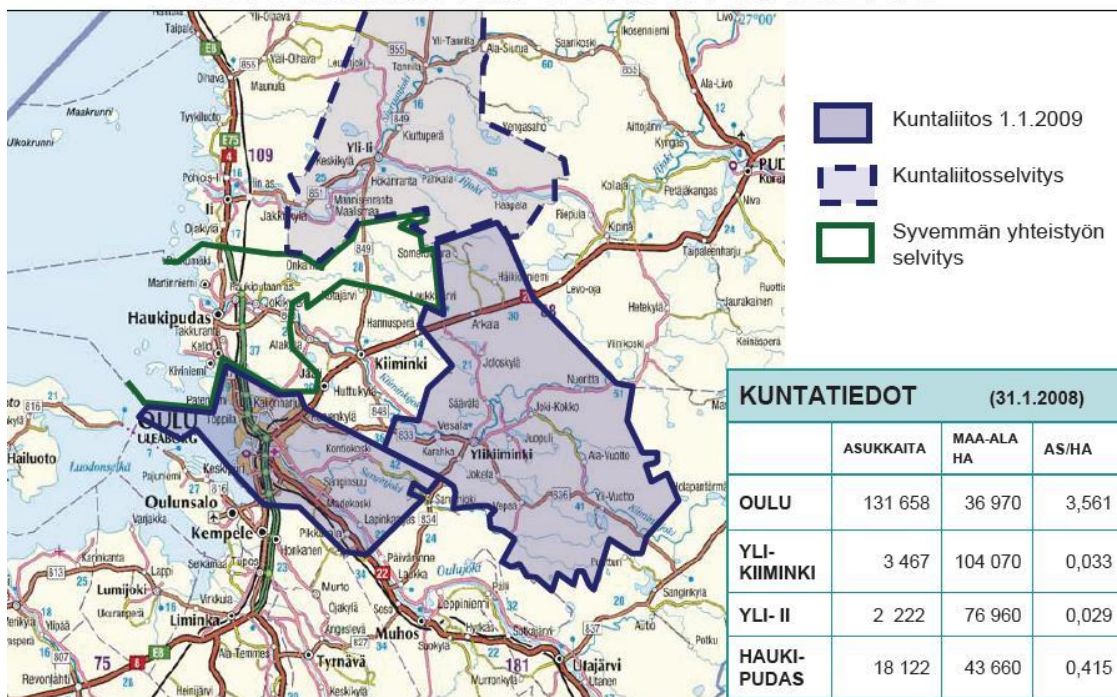
Maan sisäinen muuttoliike, yhdyskuntarakenteen tiivistyminen sekä väestön ikääntymisen aiheuttamat muutokset kunnallisten palveluiden kysyntään vaikuttavat kuntien talouteen. Kuntarakennetta vahvistetaan yhdistämällä kuntia ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin. Kuntaliitoksen tavoitteena on saavuttaa jotain sellaista, mitä kunnat itsenäisinä eivät voi saada aikaan. Strateginen yhdistyminen mahdollistaa kuntien resurssien tehokkaamman kohdentamisen ja kunnat pystyvät paremmin vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Kuntaliitoksen tavoitteena on pyrkiä sellaiseen kokonaisuuteen, että kuntien tarjoamat peruspalvelut pystytään järjestämään asukkaille tasapuolisesti. (Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan kuntaliitosselvitys 2011, 5, 8-9.)

Oulun ja Ylikiimingin yhdistyminen (kuva 1) lähti liikkeelle 19.9.2005, kun Ylikiimingin kunnanhallitus teki aloitteen Oulun kaupungille kuntaliitoksen mahdollisuuksien selvittämisestä. Aloite perustui Ylikiimingin kunnan haluun päästä läheisempään yhteistyöhön Oulun kaupungin ja Oulun seudun kanssa. Myös Ylikiimingin kunnan huono taloudellinen tilanne vaikutti päätökseen. Suurin osa ylikiiminkiläisten asiointi- ja työsäkäymisliikenteestä suuntautui jo ennen yhdistymistä Oulun kaupunkiin. Kuntaliitosselvityksessä tärkeimpinä asioina olivat Ylikiimingin palveluiden nykytila ja tulevaisuus sekä demokratian turvaaminen. (Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan kuntaliitosselvitys 2011, 5-6, 11.)

Kuntaliitosprosessi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäiseen vaiheeseen 19.9.2005 – 31.3.2006 kuului kuntaliitosselvityksen aloittaminen, organisointi ja tekeminen ja kaupungin- ja kunnanvaltuuston sekä valtioneuvoston päätökset kuntaliitoksesta. Toiseen vaiheeseen 1.4.2006 – 31.12.2008 kuului seurantatoimikunnan valitseminen, eri työryhmien nimeäminen palveluprosessien yhdistämiseksi sekä yhteiset kunnallisvaalit (2008). Kolmannessa vaiheessa 1.1.2009 alkaen kaikki kuntien toiminnot on yhdistetty ja yhteinen prosessien kehitys jatkuu. Seurantatoimikunta jatkaa tehtäväänsä valtuustokauden ajan. (Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan kuntaliitosselvitys 2011, 5-6.)

Yhdistymisen myötä Ylikiimingin alue muodostaa väljän maaseutumaisen kaupungin-
osan, joka on pinta-alaltaan lähes kolminkertainen Ouluun verrattuna. Uuden Oulun
maaseutumaisiksi alueiksi luetaan vanhan Oulun maaseutumaiset alueet ja Ylikiimingin
kunnan alue kokonaisuudessaan. Oulun maaseutumaisilla alueilla on asukkaita yhteensä
noin 5500, joista reilu kolmannes asuu entisen Oulun maaseutualueilla ja loput Yliki-
imingin kunnan alueella. Pinta-alaltaan vanhan Oulun maaseutumainen alue on viidesosa
Ylikiimingin maaseutumaisesta alueesta ja tämän johdosta asukastiheys vaihtelee 3,2
as/km²-8,7 as/km². Ylikiimingin alueen asukasluku on noin 2,5 % Oulun asukasluvusta.
Maaseutumaisten alueiden asukasmäärä on Oulun kaupungin asukaslukuun verrattuna
häviävän pieni. (Elävä kaupunkimaaseutu 2008, 11–12.;Oulun kaupungin ja Ylikiimin-
gin kunnan kuntaliitosselvitys 2011, 10.)

OULUN KUNTALIITOKSET JA YHTEISTYÖ

KUVA 1: Kuntaliitoksen alueet.

3 OULUN MAASEUTUALUEIDEN KEHITTÄMIS- JA MARKKINOINTIOHJELMA 2009–2013

Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan kuntaliitos toteutui 1.1.2009. Ylikiimingin kunta käynnisti maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelman laadinnan keväällä 2008. Ohjelman tavoitteena oli antaa suuntaviivoja Oulun maaseutualueiden kehittämistyöhön. Kehittämis- ja markkinointiohjelmassa tarkastellaan Oulun maaseutualueiden elinkeinoihin ja asumiseen liittyviä kehittämistarpeita, -tavoitteita sekä toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. (Elävä kaupunkimaaseutu 2008, 3.)

Maaseutuohjelman tavoitteena on, että maaseudulla vahvistuu aktiivinen, kehittämismyönteinen ilmapiiri ja maaseudun merkitys ja vetovoima osana kaupunkia korostuu entisestään. Maaseutuohjelmassa on laadittu Oulun maaseutualueiden visio 2013:

Oulun maaseutualueilla asutaan ja yritetään väljässä, luonnonläheisessä ja puhtaassa maaseutuympäristössä hyödyntäen kasvukeskuksen tarjoamia mahdollisuuksia. Sekä perinteinen että uusi elinkeinotoiminta ja elämä kylissä ovat vireää ja elinvoimaista. Maaseutualueet ovat kaupunkimme vahvuus ja niiden kehittämiseen panostetaan kestävästi. (Elävä kaupunkimaaseutu 2008, 3.)

Osana kehittämis- ja markkinointiohjelman laatimista oli kyselytutkimuksen suorittaminen Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan maaseutuyrittäjille.

Maaseutualueilla on olemassa runsaasti mahdollisuuksia, jotka ovat hyödynnettävissä kehittämistoiminnan kautta. Alueen vahvuuksiin perustuvissa elinkeinoissa on runsaasti potentiaalia, jota voidaan edelleen kehittää. Väljempään, maaseutumaiseen asutukseen kohdistuu kasvavaa kiinnostusta. Tähän voidaan vastata Oulun maaseutualueilla.

Maaseutuohjelman toteutus ei voi perustua pelkkään kehittämistoimien hankkeistukseen, vaan kunnan perustoimintaan tulee sisällyttää maaseutua edistävät toimet. Kaikessa Oulun maaseutualueiden kehittämistoiminnassa periaatteena on kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen edistäminen ja hyödyntäminen.

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tavoitteena on saada tietoa maaseutuyrittäjien kokemuksista ja tulevaisuuden näkymistä Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan alueilla. Tavoitteena on myös tuoda esille yritysten kehittämistarpeita ja uhkatekijöitä. Tutkimustulosten avulla voitaneen kartoittaa maaseutuyritysten nykytilannetta ja kehittämistarpeita Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelman laadinnan avuksi.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaiseksi maaseutuyrittäjät kokevat nykytilanteen Oulun ja Ylikiimingin kuntien alueella?
2. Mitä kehittämistarpeita ja uhkatekijöitä maaseutuyrittäjillä on Oulun ja Ylikiimingin kuntien alueella?
3. Minkälaiset tulevaisuudensuunnitelmat aktiivitulallisilla on Oulun ja Ylikiimingin kuntien alueella?

5 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

5.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen käsitteiden määrittely, aiempien tutkimusten johtopäätökset sekä niistä johdetut teoriat ovat kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen keskeisiä asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, 140.) Tutkimusongelmiin pohjautuviin kysymyksiin pyritään saamaan vastaukset tutkimusmenetelmän avulla. (Heikkilä 2008, 13.) Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkittavia asioita käsitellään numeroiden avulla. Tieto saadaan joko numeroina tai aineisto käsitellään numeeriseen muotoon. Saatavat numerotiedot tulkitaan ja selitetään sanallisesti. (Vilkkä 2007, 14.)

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä käytetään hyväksi usein survey-tutkimusta. Survey-tutkimus on ei-kokeellinen tutkimus, jossa kerätään tietoa kyselymenetelmällä tai haastattelulla. Aineisto kerätään jokaiselta vastaajalta täsmälleen samalla tavalla käyttäen joko kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua. Tutkimus kohdistuu tiettyyn joukkoon satunnaisotannalla valittuja ihmisiä. (Hirsjärvi ym. 2010, 134.)

Kyselytutkimuksen avulla saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto ja samalla voidaan kysyä monta eri asiaa suureltakin joukolta ihmisiä. Huolellisesti laadittu kyselylomake voidaan käsitellä nopeasti tallennettavaan muotoon ja siten tulosten analysointikin helppottuu. Tulokset analysoidaan tietokoneen avulla. (Hirsjärvi ym. 2010, 195.)

Laadullinen tutkimus sisältää lukuisia erilaisia traditioita, lähestymistapoja ja aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä ihmisen ja hänen elämänsä tutkimiseksi. Kvalitatiivinen tutkimus ei siis ole minkään tietyn tieteenalan tutkimusote tai vain yhdenlainen tapa tutkia. Yhteistä koko laadulliselle tutkimukselle on elämismailman tutkiminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskiössä ovat merkitykset, jotka ilmenevät mitä moninaisimmin tavoin. (Hirsjärvi ym. 2010, 160–165.)

Laadullinen tutkimus ei ole puhtaasti aineistolähtöistä, vaikka aineistolähtöisyys toki sitä luonnehtiikin. Myös laadullisessa tutkimuksessa on enemmän tai vähemmän näkyvästi mukana määrällisiä elementtejä.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmiksi valittiin sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimusongelma on helpoin selvittää määrällisen tutkimuksen avulla. Tutkimustyyppinä määrällisessä tutkimuksessa oli survey-tutkimus ja aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla. Tutkimuksesta saatuja tuloksia tulkittiin sanallisesti sekä havainnollistettiin kuvioiden avulla. Laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi otettiin määrällisen tutkimuksen tulokset.

Tutkimuskohteena olivat Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan maaseutuyrittäjät. Kyselylomake lähetettiin jokaiselle alueiden maaseutuyrittäjille. Lomakkeita lähetettiin yhteensä 174 kappaletta. Haastattelututkimukseen valittiin kuusi haastateltavaa. Haastateltavat valittiin harkinnanvaraisesti.

5.2 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeen (liite 2) laatimiseen tarvitaan kirjallisuuteen perustuvaa teoriapohjaa. Ilman tätä kysymysten laatiminen on hyvin vaikeaa. Tutkijan tulee miettiä tutkimusongelmaa ja sen täsmentämistä. Eri käsitteet tulee määritellä tarkasti. Tutkimusasetelman valitseminen on tärkeää. Kysymykset tulee olla varmasti sellaisia, että tutkija saa niiden avulla vastaukset tutkittavaan asiaan. Kysymysten muuttaminen on tutkimuksen jälkeen mahdotonta. (Heikkilä 2008, 47.)

Yleensä kyselylomakkeissa käytetään joitakin seuraavista kysymyksistä: avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoihin perustuvat kysymykset. Asteikkokysymyksissä esitetään erilaisia väittämiä ja vastaajan tehtävänä on valita se vaihtoehto, miten vahvasti hän on samaa mieltä tai eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Eräs asteikkokysymyksiä esittävä muoto on Likertin mielipideasteikko. (Hirsjärvi ym. 2010, 198 – 203.)

Tämän opinnäytetyön kyselylomake sisälsi 19 vastaajan sekä yrityksen taustatietoja esittävää kysymystä ja 41 Likertin mielipideasteikkoon perustuvaa kysymystä, joissa osassa on mahdollista lisätä myös oma vaihtoehto (muu vaihtoehto, mikä?). Lisäksi lomakkeessa oli taulukko, jonka avulla kartoitettiin yrityksen nykytilannetta ja tulevaisuudensuunnitelmia. Likertin asteikko on yleensä 5- tai 7-portainen asteikko, jossa mielipidekysymykset muodostavat joko nousevan tai laskevan skaalan. Asteikon eri päissä on mielipiteet *täysin samaa mieltä* ja *täysin eri mieltä*. (Hirsjärvi ym. 2010, 200.; Heikkilä 2008, 53-54.)

Kyselylomakkeessa selitettiin selkeästi miten kysymyksiin tulee vastata. Kyselylomakkeen alussa ja lopussa esitetyt kysymykset koskivat vastaajan ja yrityksen taustatietoja. Taulukoissa 13 kohtaa koski tyytyväisyyttä nykytilanteeseen, 10 yrityksen uhkatekijöitä, 18 yrityksen kehittämistarpeita. Maaseutuyrityksen nykytilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat – taulukossa oli 27 eri tuotantosuuntavaihtoehtoa sekä vaihtoehto "muu mikä?" Kyselylomakkeen laatimisessa hyödynnettiin Oulun maaseutuelinkeinojen kehittämishjelmaan vuonna 1997 laadittua tilakohtaista postikyselylomaketta.

Esitestasimme kyselylomaketta kolmella maaseutuyrittäjällä, jotka eivät kuuluneet tutkimusjoukkoon. Palautteen perusteella kehitimme maaseutuyrityksen nykytilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat – taulukkoa. Muuten kyselylomakkeen katsottiin olevan selkeä ja kysymysten ymmärrettäviä.

5.3 Haastattelututkimuksen suunnittelu

Haastattelun avulla voidaan selvittää ihmisten ajattelua, kokemuksia ja motivaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Yleisin laadullisen aineiston keruutapa lienee haastattelu. Haastattelumuotoja ovat strukturoitu, puolistrukturoitu tai teemahaastattelu tai avoin eli syvähaastattelu. (Pitkäranta 2010, 80.) Haastattelumuodoksi valittiin puolistrukturoitu haastattelu, jossa kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastattelussa ei käytetty valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastateltava sai siis vastata omin sanoin esitettyihin kysymyksiin. Haastattelulomake on liitteessä 3.

Haastattelukysymykset laadittiin kyselytutkimuksen vastausten pohjalta. (Liite 3) Halusimme haastatteluilla saada kyselytutkimuksen lisäksi syvällisempää tietoa maaseutuyrittämisestä Oulun ja Ylikiimingin kunnissa. Haastattelut päätettiin suorittaa puhelimitse.

5.4 Aineiston kerääminen ja analysointi

5.4.1 Kyselytutkimus

Kyselylomakkeet lähetettiin kaikille Oulun maaseutualueen ja Ylikiimingin maaseutuyrittäjille harjoittelijan avustuksella. Kyselylomakkeiden mukana postitettiin saatekirje (liite 1), palautuskuori, arvontalipuke sekä arvontalipukkeen tyhjä kirjekuori. Saatekirjeen tavoitteena oli kertoa hieman Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointisuunnitelmasta sekä motivoida maaseutuyrittäjiä palauttamaan kysely. Vastanneiden kesken arvottiin kahden vuorokauden loma Rokuan kuntokeskuksessa. Arvontavoiton kustansi työn tilaaja.

Vastausaikaa kyselyssä oli kolme viikkoa. Vastausprosentti jäi pieneksi, koska ajanpuutteen vuoksi vastausaikaa ei voitu pidentää. Täytetyt kyselylomakkeet sekä arvontalipukkeet lähetettiin postissa valmiissa vastauskuorissa Oulun seudun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksikköön, josta opinnäytetyöntekijät ne noutivat. Kyselylomakkeita lähetettiin 174 maaseutuyrittäjälle. Vastattuja lomakkeita palautettiin 34 kappaletta ja vastausprosentiksi muodostui 19,5 %.

Tutkimuksen vaativin osio oli tutkimusaineiston analysointi, tulkinta sekä johtopäätösten tekeminen. Tässä vaiheessa tutkimusta tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän esittämiinsä kysymyksiin saa. Aineistosta päästiin tekemään päätelmiä vasta esitöiden jälkeen. Ensimmäiseksi tiedot tarkistettiin. Lomakkeet käytiin läpi virheellisten tai mahdollisten puuttuvien tietojen huomaamiseksi. Toisena vaiheena tietoja voidaan täydentää esimerkiksi kyselylomakkeita karhuamalla. Kolmantena vaiheena on aineiston järjestäminen tiedon tallennusta sekä analysointia varten. Määrällisessä tutkimuksessa aineistosta muodostetaan muuttujia ja ne koodataan muuttujaluokituksen mukaisesti.

Tutkimusaineiston käsittely sekä analysointi aloitetaan mahdollisimman pian lomakkeiden palautumisen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2010, 221-222.)

Kyselytutkimuksen tulokset kerättiin Excel-tilukkolaskentaohjelmaan havaintomatriiksiksi ja muodostettiin kuvioita sekä prosenttilukuja. Lisäksi tehtiin ristiintaulukointia. Tuloksista käytettiin hyväksi perustietoja vastaajista ja yrityksistä, yrittäjien tyytyväisyyttä nykytilanteeseen yrityksissä, yritysten kehittämistarpeita, yritykseen kohdistuvia uhkatekijöitä, yrityksen omistajuusjärjestelyjä sekä yrityksen tuotanto nyt ja tulevaisuudessa sekä pää- että sivuelinkeinon osalta.

5.4.2 Haastattelututkimus

Haastateltavat maaseutuyrittäjät valittiin niin, että edustetuksi tuli mahdollisimman laaja-alaisesti eri maaseutuelinkeinot laadittavan kehittämis- ja markkinointiohjelman maantieteellisellä alueella. Haastatteluun tavoitettiin 6 maaseutuyrittäjää. Haastattelut suoritettiin puhelimitse. Haastattelija esitti kysymykset haastateltavalle ja kirjasi vastaukset välittömästi puhelun aikana, puheluja ei nauhoitettu. Haastattelut kirjoitettiin puhtaaksi ja analysoitiin.

Laadullisissa tutkimuksissa harvoin pyritään tilastollisiin yleistyksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään esim. kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Näin ollen laadullisessa tutkimuksessa on periaatteessa tärkeää, että haastateltavat, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta tutkittavasta asiasta. Näin ajateltuna tiedonantajan valinnan ei tule olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Pitkäranta 2010, 114.)

Kaikessa laadullisessa tutkimuksessa voidaan perusanalyysimenetelmänä käyttää sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Useimmat eri laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Pitkäranta 2010, 117.)

6 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELO

6.1 Perustiedot vastaajista ja yrityksistä

Kyselytutkimuslomake lähetettiin yhteensä 174 maaseutuyrittäjälle Oulussa ja Ylikiimingissä. Ylikiiminkiläisiä maaseutuyrittäjiä oli yhteensä 115 ja oululaisia 59. Oululaisista maaseutuyrittäjistä vastasi 27,1 % ja ylikiiminkiläisistä 14,8 %. Kyselytutkimuksen vastausprosentti oli kuntia erottelematta 19,5 %. Vastaajien keski-ikä oli 48 vuotta. Naisia vastaajista oli 14,7 %. Ylikiiminkiläisiä vastaajista (yhteensä 34 kpl) oli 51,5 %.

Yrittäjien keskimääräinen lukumäärä yrityksessä oli 1,8. Tästä voitaneen päätellä, että yritykset ovat suurimmalta osin perheyrittäjiä. Myös osakkaiden keskimääräinen lukumäärä yrityksessä oli 1,8 joten yrittäjät ovat samalla yrityksen osakkaita.

Yrityksen ulkopuolella osa-aikaisesti työskenteleviä yrittäjiä on keskimäärin 1,3 yrittäjää / yritys. Osa-aikaisesti yrityksen ulkopuolisissa töissä yrittäjiä oli yhteensä 15 eri tilalta. 8 tilalla yrittäjä työskenteli päätoimisesti tilan ulkopuolella, yrityksen töiden ohessa. Päätoimisia ulkopuolisia työntekijöitä tiloilla ei ollut ollenkaan. Kolmella tilalla oli sivutoimisia työntekijöitä 1-2 työntekijää / yritys.

Maaseutuyrityksissä oli keskimäärin 19 hehtaaria omaa peltoa. Pienin tilakoko oman pellon suhteen oli 1 hehtaari ja suurin 50 hehtaaria. Toiselta vuokrattua peltoa oli keskimäärin 28 hehtaaria. Kokonaispeltomäärän mukaan pienin tilakoko oli 1 hehtaari ja suurin 116 hehtaaria. Viljelemätöntä peltoa oli kahdella tilalla keskimäärin 8 hehtaaria. Peltoa oli vuokrattu ulkopuoliselle kahdella tilalla. Metsää yrityksillä oli keskimäärin 92 ha. Keskimääräinen metsäpinta-ala on todella suuri, ottaen huomioon, että kyselyssä ei ollut mukana päätoimisia metsätilallisia. Kaikilla vastanneilla tiloilla tuotantotapa oli tavanomainen.

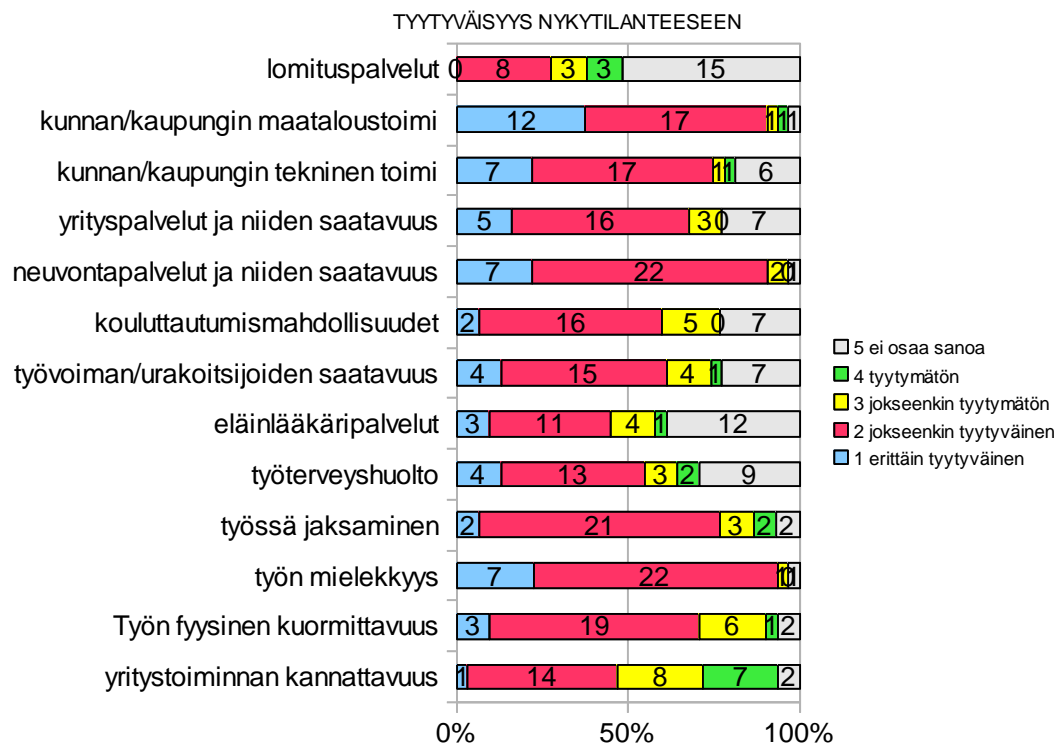
6.2 Maaseutuyrittäjien tyytyväisyys nykytilanteeseen

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin kuinka tyytyväisiä tai tyytymättömiä he ovat yritystoimintaan vaikuttaviin eri tekijöihin. Tulokset on esitetty kuviossa 1. Yleisesti kaikista tyytyväisimpiä vastaajat olivat kunnan/kaupungin maaseututoimeen sekä työn mielekkyyteen. Näihin yli 90 % vastaajista oli joko jokseenkin tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä.

Tyytyväisiä oltiin myös yritys- ja neuvontapalveluiden saatavuuteen, tekniseen toimeen, työssä jaksamiseen ja työn mielekkyyteen. Vastaajat ovat suhteellisen tyytyväisiä myös työvoiman ja urakoitsijoiden saatavuuteen sekä kouluttautumismahdollisuuksiin sekä eläinlääkäripalveluihin ja työterveyshuoltoon.

Lomituspalveluihin yksikään vastaaja ei ollut erittäin tyytyväinen. Noin 20 % vastaajista oli lomituspalveluihin tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä. Koska lomituspalvelut koskettavat pääsääntöisesti vain karjatiloja, saatiin tähän kysymykseen suhteellisen paljon ei osaa sanoa –vastauksia. Myös yritystoiminnan kannattavuuteen vastaajat olivat melko tyytymättömiä. Vastaajista 47 % oli kannattavuuteen tyytymättömiä tai jokseenkin tyytymättömiä.

Vaikka suuri osa vastaajista oli tyytymättömiä yritystoiminnan kannattavuuteen, koettiin työ silti mielekkääksi. Vastaajat olivat työn fyysiseen kuormittavuuteen yleisesti tyytyväisiä (71 % vastaajista), mutta 23 % vastaajista oli tyytymättömiä tai jokseenkin tyytymättömiä.

tyväisyys nykytilanteeseen

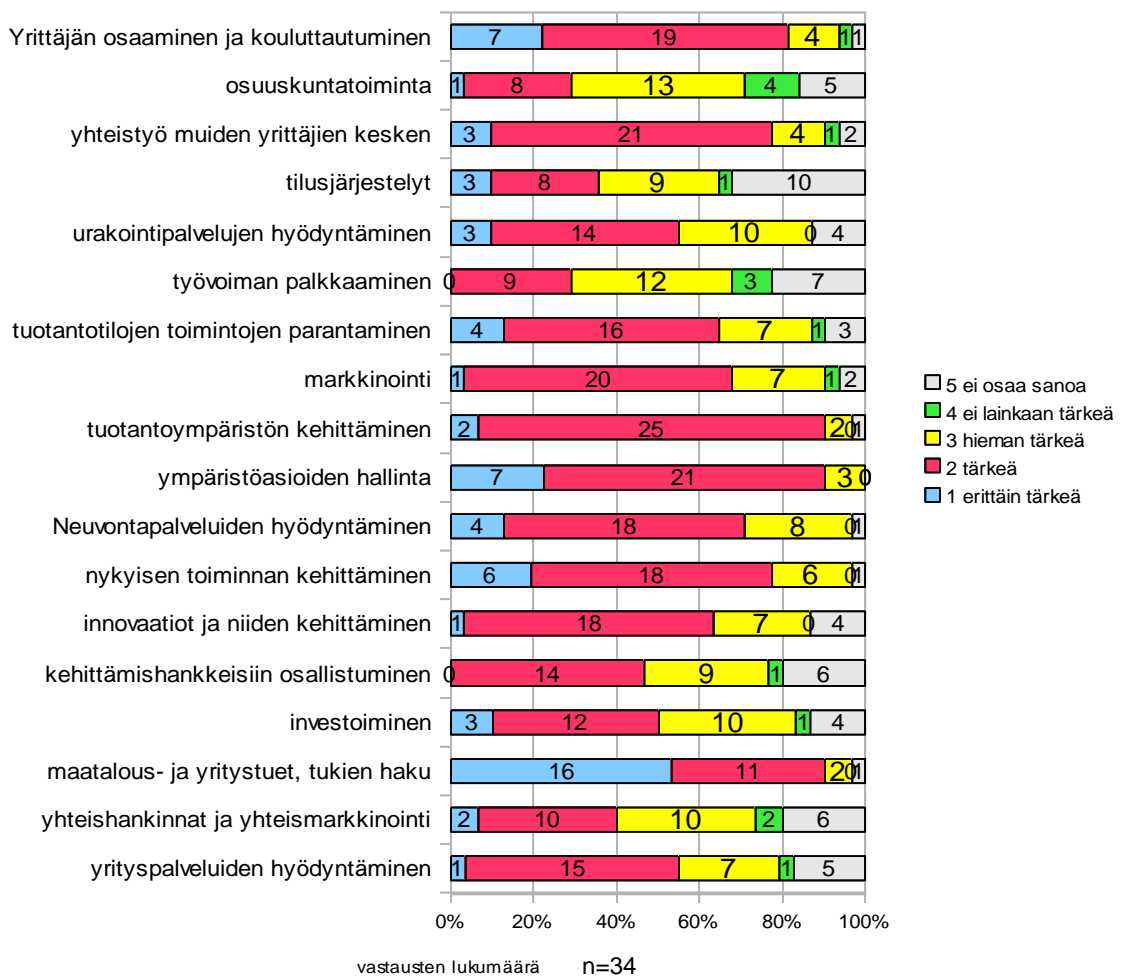
6.3 Yritysten kehittämistarpeet

Yrityksen kehittämistarpeet -osiossa vastaajilta kysyttiin, kuinka tärkeäksi he kokevat kysymyksissä esitetyt asiat yrityksen kehittämisen kannalta. Kysyttäviä asioita olivat sekä yrityksen sisäiset että ulkoiset tekijät. Kaikki asiat koettiin ainakin hieman tärkeänä yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta. Tulokset on esitetty kuviossa 2.

Erittäin tärkeiksi asioiksi koettiin maatalous- ja yritystuet sekä tukien haku. Yli 50 % vastaajista koki tuet erittäin tärkeiksi. Myös tuotantoympäristön kehittäminen, ympäristöasioiden hallinta olivat vastaajien mielestä tärkeitä asioita. Ympäristöasioiden hallinta kuuluu myös osin maataloustukiin, joten luonnollisesti sekin koetaan tärkeänä asiana. Vastaajista yli 90 % oli sitä mieltä, että nämä asiat ovat tärkeitä tai erittäin tärkeitä. Yrittäjän osaaminen ja kouluttautuminen koettiin myös tärkeäksi. Yli 20 % vastaajista koki sen erittäin tärkeäksi.

Sen sijaan kehittämishankkeisiin osallistuminen tai työvoiman palkkaaminen eivät olleet vastaajien mielestä kovin tärkeitä asioita. Noin 45 % vastaajista tunsivat kehittämishankkeisiin osallistumisen tärkeäksi. Yksikään vastaaja ei kokenut kehittämishankkeisiin osallistumista tai työvoiman palkkaamista erittäin tärkeäksi. Työvoiman palkkaamisen osalta voidaan tulkita vastauksia niin, että osaavaa työvoimaa on saatavilla tai sitten sitä ei tarvita, koska työvoiman palkkaaminen ei vastausten mukaan näyttäisi vaikuttavan yrityksen kehittämiseen. Työvoiman palkkaaminen ei olisi siis rajoittava tekijä yrityksen kehittämisessä. Osuuskuntatoimintaa tai tilusjärjestelyjä ei koettu kovin tärkeiksi. Yhteistyö muiden yrittäjien kesken sen sijaan koettiin tärkeäksi. Tuotantotilojen toimintojen parantaminen sekä markkinointi olivat myös tärkeitä asioita. Puolet vastaajista koki investoimisen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi.

YRITYKSEN KEHITTÄMISTARPEET

KUVIO 2: Yrityksen kehittämistarpeet

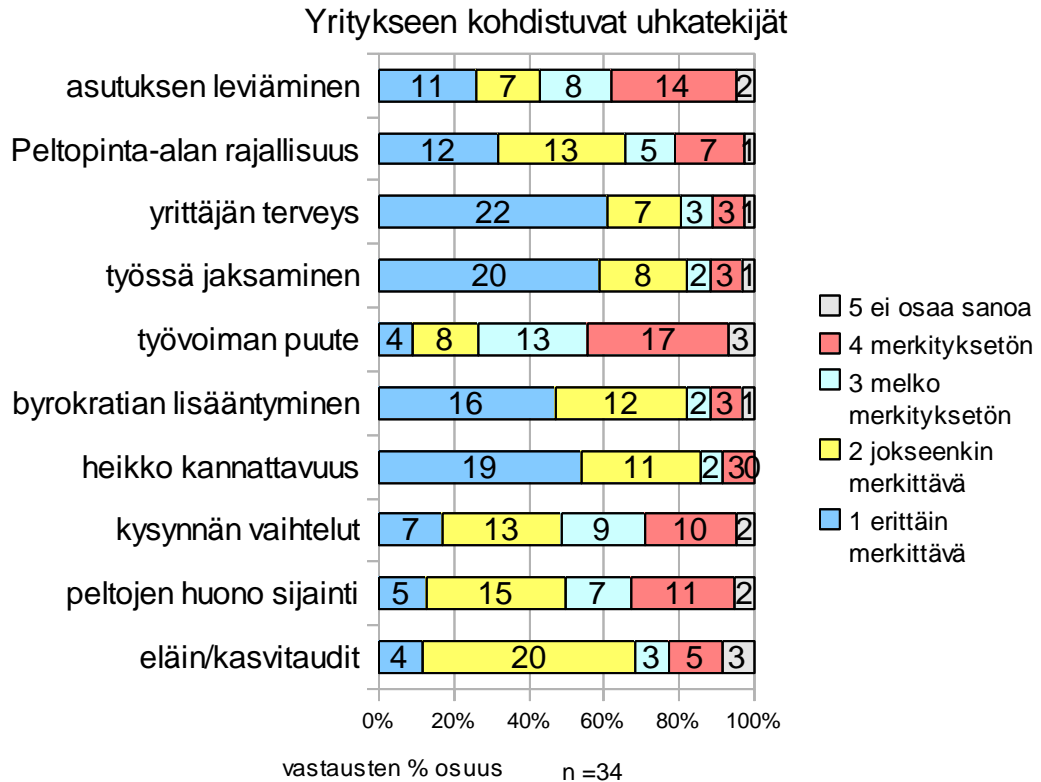
6.4 Yrityksiin kohdistuvat uhkatekijät

Tutkimuksessa kysyttiin, kuinka merkittäviksi vastaaja kokee yritystoimintaan kohdistuvat uhkatekijät. Uhkatekijöiksi oli lueteltu sekä yrityksen sisäisiä että ulkoisia tekijöitä (kuvio 3).

Merkittävimmiksi uhkatekijöiksi vastaajat kokivat yrittäjän terveyden, työssä jaksamisen, heikon kannattavuuden sekä byrokratian lisääntymisen. Yli 80 % vastaajista koki nämä asiat jokseenkin tai erittäin merkittäviksi uhkatekijöiksi. Työssä jaksaminen ja yrittäjän terveys koettiin erittäin merkittäväksi uhkatekijäksi, koska yli puolet vastaajista oli tätä mieltä. Maaseutuyrittäjät työskentelevät maatalousalalla, joka on tunnetusti fyysisesti raskasta. Vastaajat ovat myös yrittäjiä, eivätkä palkkatyöntekijöitä. Näiden takia yrittäjän terveys ja jaksaminen koetaan hyvin tärkeinä asioina.

Asutuksen leviämistä ei koettu kovin suureksi uhkaksi. Vastaajista 52 % totesi asutuksen leviämisen olevan merkityksetön tai melko merkityksetön uhka. Ylikiiminki on melko harvaan asuttua seutua, joten siellä sitä ei koeta kovin suureksi uhaksi. Erittäin merkittäväksi uhaksi sen olivatkin kokeneet lähinnä vastaajat, jotka asuvat Oulussa. Peltopinta-alan rajallisuus koettiin uhaksi samalla tavalla kuin asutuksen leviäminen. Pääosin ne, jotka asuvat Oulussa kokevat sen uhkaksi, toisin kuin ylikiiminkiläiset vastaajat.

Työvoiman puutetta ei pidetä merkittävänä uhkatekijänä. 67 % vastaajista piti työvoiman puutetta merkityksettömänä tai melko merkityksettömänä. Tästä voidaan siis päätellä, että työvoimaa on saatavilla, jos sitä tarvitaan. Peltojen huono sijainti sekä eläin- ja kasvitaudit koettiin pääosin jokseenkin merkittäviksi uhkatekijöiksi.

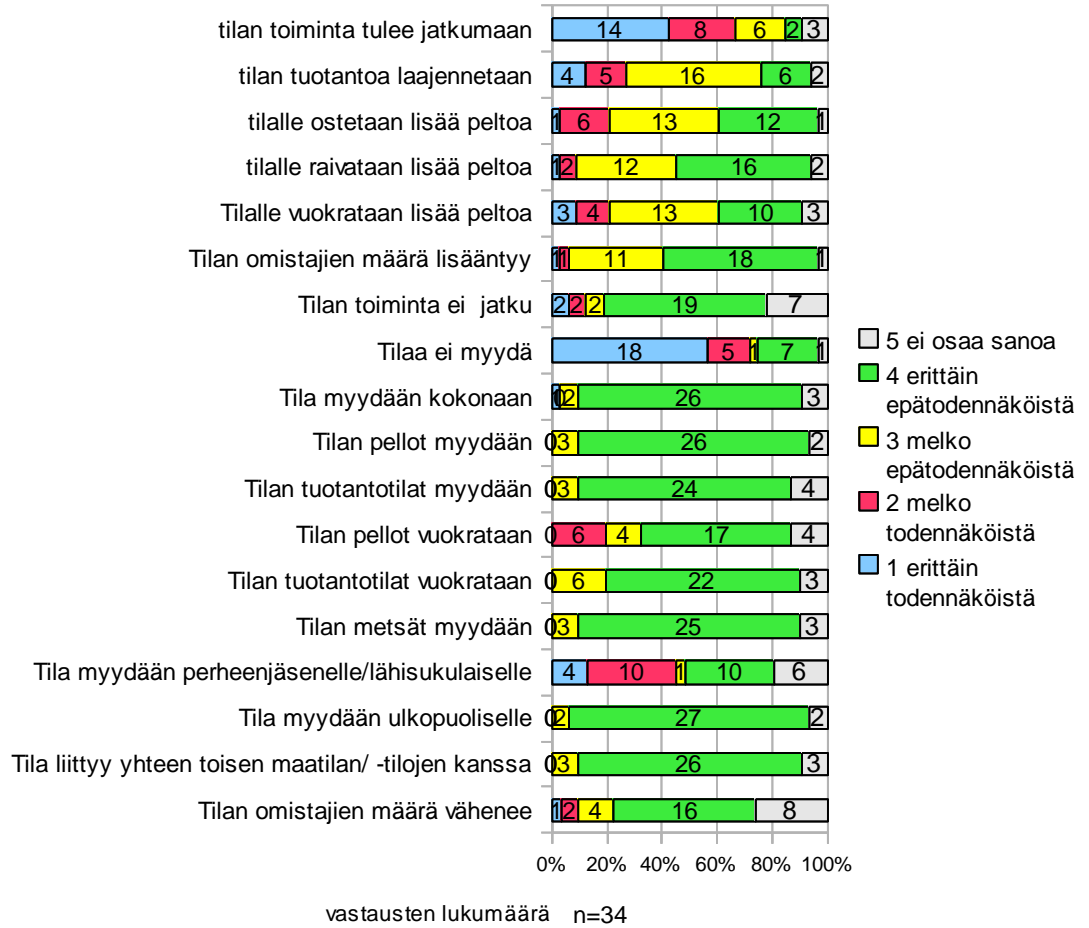
KUVIO 3: Yritykseen kohdistuvat uhkatekijät

6.5 Yritysten omistajuusjärjestelyt

Yrittäjiltä kysyttiin tilan tulevaisuuteen liittyviä asioita ja kuinka todennäköisiä niiden tapahtuminen on kyseisellä tilalla. Vastaajat kokivat melkein kaikki muutokset melko tai erittäin epätodennäköisiksi (kuvio 4).

Vastausten perusteella tilan toiminta tulee jatkumaan yli 65 %:lla tiloista. Yli 50 % vastaajista koki tilan myynnin erittäin epätodennäköiseksi. Noin 45 % vastaajista oli sitä mieltä, että tila myydään perheenjäsenelle/sukulaiselle melko tai erittäin todennäköisesti. Peltojen vuokraaminen oli melko todennäköistä kuitenkin jopa noin 20 prosentilla vastaajista.

Yrityksen omistajuusjärjestelyt

KUVIO 4: Yrityksen omistajuusjärjestelyt

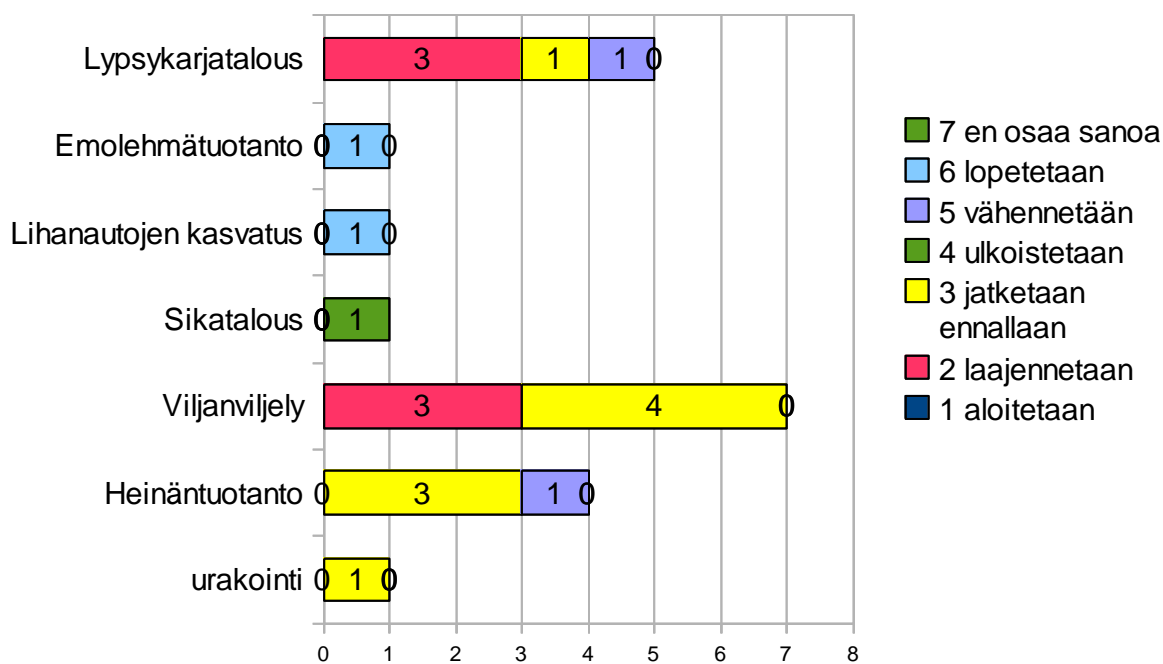
6.6 Yrityksen tuotanto nyt ja tulevaisuudessa

Vastaajilta kysyttiin yrityksen pää- ja sivuelinkeinoja. Samalla kysyttiin myös mitä toimenpiteitä elinkeinojen osalta aiotaan suorittaa tulevaisuudessa. Vaihtoehtoina olivat seuraavat: aloitetaan, laajennetaan, jatketaan ennallaan, ulkoistetaan, vähennetään ja lopetetaan. Tulokset on esitetty pääelinkeinojen osalta kuviossa 5 ja sivuelinkeinojen osalta kuviossa 6.

Pääelinkeinoina vastaajilla oli seuraavia tuotantosuuntia: lypsykarjatalous, emolehmätuotanto, lihanautojen kasvatus, sikatalous, viljanviljely, heinäntuotanto sekä urakointi. Pääelinkeinojen osalta lypsykarjataloutta ja viljanviljelyä joko jatketaan ennallaan tai laajennetaan. Heinäntuotantoa pääelinkeinona aiotaan jatkaa ennallaan. Heinäntuotantoa on paljon Ylikiimingin alueella.

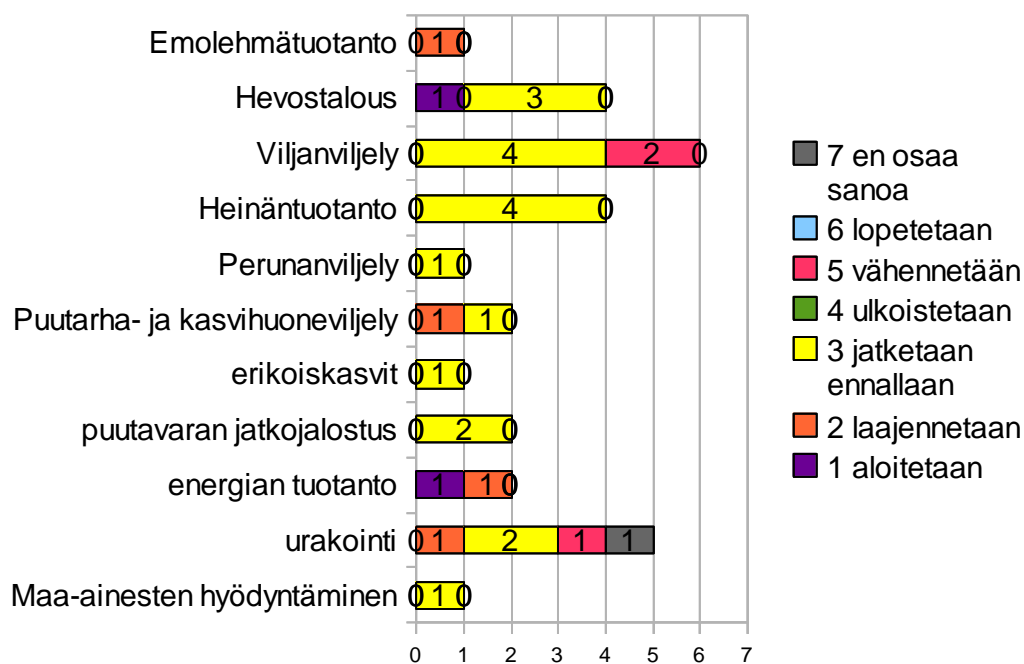
Vastaajilla oli monenlaisia sivuelinkeinoja: emolehmätuotanto, viljanviljely, hevostalous, heinäntuotanto, perunanviljely, puutarha- ja kasvihuoneviljely, erikoiskasvien viljely, puutavaran jatkojalostus, energiantuotanto, urakointi sekä maa-ainesten hyödyntäminen. Sivuelinkeinojen osalta heinäntuotantoa aiotaan jatkaa ennallaan. Viljanviljelyä aiotaan jatkaa ennallaan tai lopettaa. Myös hevostaloutta aiotaan jatkaa ennallaan.

YRITYKSEN TUOTANTO NYT JA TULEVAISUUDESSA pääelinkeinot

KUVIO 5: Pääelinkeinot nyt ja tulevaisuudessa

YRITYKSEN TUOTANTO NYT JA TULEVAISUUDESSA sivuelinkeinot

KUVIO 6: Sivuelinkeinot nyt ja tulevaisuudessa

6.7 Haastattelututkimuksen tulokset

Pääsääntöisesti kuntaliitoksen ei koettu vaikuttavan mitenkään maaseutuyritysten toimintaan jatkossa. Jonkin verran esiintyi epäilystä byrokratian lisääntymisestä ja palveluiden siirtymisestä Oulun kaupunkikeskukseen.

Vain kahdessa maaseutuyrityksessä tilanne oli huono tai huonohko. Muissa yrityksissä tilanne nähtiin valoisana huonosta satovuodesta huolimatta. Vaikka kannattavuus ei kaikissa ollut huipputasoa, siitä huolimatta tilannetta pidettiin siedettävänä ja nähtiin mahdollisuuksia kehittää tilan toimintaa.

Heikko kannattavuus oli yksi yritysten suurimmista haasteista. Kustannustason jatkuva nousu mainittiin lähes kaikissa haastatteluissa yhtenä haasteena. Muita yksittäisiä haasteita olivat ympäristöasiat, sukupolvenvaihdos ja kankeat hallintojärjestelmät maaseutuviranomaisten taholta.

Haasteista pyritään selviämään sopeuttamalla tuotantoa tai toimintaa vallitseviin olosuhteisiin ja kehittämällä yrityksen toimintaa suuntaan, jossa selvittää vallitsevista ongelmista. Selviämiskeinoksi mainittiin neuvontapalveluiden käyttö ja toiminnan monipuolistaminen: ei jäädä yhden elinkeinon tai tuotantomuodon varaan. Hyvin moni haastateltava vastasi selviävänsä suomalaisella sisulla ja hurtilla huumorilla, ongelmia ei heidän mielestään voi jäädä märehtimään.

Lähes kaikki haastateltavat löysivät yhden tai useamman mahdollisuuden yritystoiminnastaan. Yhdessä yrityksessä ei nähty mahdollisuuksia lainkaan. Muutamassa yrityksessä mahdollisuudeksi katsottiin tuotantosuunnan muuttaminen. Muita mahdollisuuksia olivat monipuolinen tuotanto ja sivuelinkeinot. Hevostalous mainittiin mahdollisuutena lähes puolella haastatelluista. Hevostalous nähtiin monipuolisena mahdollisuutena, se tarjoaa asiakkaita esim. heinän- ja viljanviljelylle ja yhdellä yrityksistä se oli nostettu mahdolliseksi uudeksi tuotantosuunnaksi. Laadukkaat tuotteet ja palvelut olivat myös yritysten mahdollisuuksia. Kasvinviljelytiloilla nähtiin mahdollisuuksiksi aloittaa erikoiskasvien viljely, näitä olivat mm. öljykasvit, marjat ja maustekasvit.

Mahdollisuuksia vaikutti olevan paljon, mutta niitä aiottiin pääsääntöisesti hyödyntää voimakkaimmin sitten, kun tilanne yrityksen toiminnan kannalta on siinä pisteessä, että nykyistä tuotantosuuntaa tai toimintaa ei ole lainkaan kannattavaa jatkaa. Vain yhdessä yrityksistä hyödynnettiin täysimääräisesti mainittua mahdollisuutta nyt.

Maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointisuunnitelmassa toivottiin otettavan esille mm. suoramyyni ja sen mahdollisuuksien parantaminen, turpeen mahdollisuudet kokonaisuudessaan ja neuvontapalveluiden parantaminen. Haastatteluissa koettiin tärkeäksi syrjäkylien palveluiden turvaaminen, jotta yritystoiminta ei joudu vaikeuksiin puuttuvien palveluiden vuoksi. Olemassa olevia rakenteita toivottiin kehitettävän edelleen ja hyödynnettävän. Tämä nousi esille varsinkin hevostalouden osalta, joka nähtiin monien mahdollisuuksien tuotantomuodoksi. Kasvinviljelytiloille esitettiin kehittämistoimeksi toimittajaverkoston perustamista, jolloin asiakkaiden olisi helpompi löytää tuotteiden toimittajia ja kustannukset ja hinnat saataisiin pysymään kohtuullisina. Ylikiiminki nähtiin maaseutualueena erittäin merkittävänä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyössä kuvattiin Ylikiimingin kunnan ja Oulun kaupungin maaseutuyrittäjien kokemuksia ja näkemyksiä yritystensä nykytilanteesta ja kehitysnäkymistä. Tulokset jaettiin tutkimusongelmien mukaan yrityksen nykytilanteeseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin sekä yritykseen kohdistuviin uhkatekijöihin ja kehittämistarpeisiin. Maaseutuyrittäjät tuntuvat hyvinkin tyytyväisiltä tilanteeseen, eikä kuntaliitos ja sen tuomat mahdolliset muutokset heitä tunnu häiritsevän. Energian tuotanto sekä heinäviljely hevoslouden ohella olivat suosittuja sivuelinkeinoja. Hyvälaatuisella heinällä onkin kova kysyntä tällä hetkellä ja siinä voisi olla useammalle tilalle kannattava tuotantosuunta erityisesti, jos pinta-alaa on liian vähän kannattavaan viljanviljelyyn tai maidontuotanto ei ole mahdollista heikkotasoisten tuotantorakennusten vuoksi.

Karkeana yhteenvetona kyselytutkimuksen vastaajista voisi sanoa, että he ovat vanhemman puoleisia pientilallisia, joilla on paljon metsää. Maaseutuyrittäjät tuntuvat olevan tyytyväisiä työhönsä, vaikka toiminnan kannattavuudessa onkin toivomisen varaa. Kenties sitä heikkoa kannattavuutta on totuttu paikkaamaan ja paikattukin metsätaloudesta otetuilla pääomatuloilla. Tilan toiminnan lopettaminen ei ollut suunnitelmissa juuri kenelläkään, vaikka kyselyyn vastanneiden viljelijöiden keski-ikä alkoi olla jo melko korkea. Suurin osa aikoo jatkaa ennallaan tai jopa laajentaa toimintaa.

Miten nämä ristiriitaiset seikat sitten käytännössä sovitetaan yhteen: ikää on, mutta luopuminen ei ole suunnitelmissa ja päinvastoin ajatellaan toimintaa laajennettavan. Toisaalta jatkajastakaan ei ole varmuutta. Huomioitavaa on myös tilojen suhteellisen pieni pinta-ala Ylikiimingin maaseutumaisilla alueilla, jolloin jatkajan edellytykset saada toiminnasta riittävän kannattavaa voivat olla keskinkertaista huonommat elleivät jopa olemattomat. Tilan myyminen ulkopuoliselle ei vaikuttanut houkuttelevalta maaseutuyrittäjien mielipiteiden mukaan. Olisiko avuksi tilanteeseen käynnistää esim. sukupolvenvaihdoksiin tai tuotantosuunnan muutoksiin kannustava hanke?

Vanhan Oulun maaseutumaiset alueet ovat piirteiltään hyvin erilaiset kuin Ylikiimingin alueet. Vanhan Oulun alueet ovat suhteellisen lähellä kaupunkikeskusta ja asutus on jo nyt levinnyt niiden naapureiksi. Asutuksesta aiheutuvat paineet ovat näiden tilojen mer-

kittävin uhkatekijä. Vanhan Oulun maaseutumaisten alueiden tiloilla on kuitenkin osittain pitkälle erikoistunutta tuotantoa tai sivuelinkeinoja, joissa on hyödynnetty myös vilkkaan kasvukeskuksen läheisyyden tuomat mahdollisuudet. Alueen maaseutuyrittäjillä on kohtalaista paremmat mahdollisuudet toimia kannattavasti. Poikkeuksiakin on, esimerkiksi sikatalouden kannattavuus on valtakunnallisesti erittäin heikolla tasolla ja koko tuotannon ala tarvitsee toimenpiteitä kannattavuuskriisistä selvitäkseen. Vanhan Oulun maaseutumaisten alueiden maaseutuyrittäjien näkymät ovat hyvät ja mikäli toiminnassa osataan ja halutaan hyödyntää kasvukeskuksen tuomat mahdollisuudet, ovat näkymät vielä paremmat.

Kuinka sitten Ylikiiminki pärjää Oulun kainalossa? Kokonaisuudessaan maaseutumaisien alueiden asukasmäärä on Oulun kaupungin asukasluvuun verrattuna häviävän pieni. Tästä helposti herää kysymys, kuinka suuri painoarvo Oulun kaupungin kehittämissuunnitelmissa on maaseutumaisilla alueilla. Kuinka tosissaan Oulun kaupunki aikoo toteuttaa kehittämis- ja markkinointisuunnitelmaa, jää nähtäväksi, mutta pelko maaseutumaisien alueiden unohtamisesta on sinällään aiheellinen. Suurin osa maaseutumaisien alueiden asukkaista asuu nimenomaan Ylikiimingin alueella. Oulun maaseutumaisien alueiden tulevaisuudenvisio on kahdenlainen: vanhan Oulun alueet pysyvät elinvoimaisina, mutta voivat joutua ahtaalle asutuksen leviämisen vuoksi – sen sijaan Ylikiimingin alue kokonaisuudessaan tulee tarvitsemaan toimenpiteitä, jotta pelot pysyvät viljeltyinä ja maaseutu ei autioidu.

Opinnäytetyön haastavin osuus oli kyselylomakkeen laadinta. Kysymysten asettelu vaati paljon aikaa ja miettimistä. Myös lomakkeen saaminen ymmärrettävään ulkoasuun vei aikaa. Kyselylomakkeen laatimisessa hyödynnettiin aikaisempaan kehittämisohjelmaan laadittua tilakohtaista kyselylomaketta. Kyselylomake esitettiin kolmella maaseutuyrittäjällä.

Vastausaikaa kyselyssä oli kolme viikkoa. Valitettavasti vastausprosentti jäi hyvin pieneksi. Tuloksilla oli kiire, emmekä ajanpuutteen vuoksi ehtineet lähettää karhukirjeitä. Näin ollen opinnäytetyön tilastollinen luotettavuus jäänee heikoksi. Kyselylomakkeista saadut tiedot analysoitiin Excel – taulukkolaskentaohjelman avulla. Laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi otimme kyselytutkimuksen tulokset. Niiden perusteella muok-

kasimme mielestämme sopivimmat kysymykset haastatteluihin. Haastattelut tehtiin kyselytutkimuksen jälkeen.

Opinnäytetyöprojekti kesti kolme vuotta. Alkuperäinen suunniteltu aikataulu oli huomattavasti lyhyempi, mutta olosuhteiden pakosta opinnäytetyön teko venyi aiottua pidemmäksi.

LÄHTEET

Elävä kaupunkimaaseutu. Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointiohjelma vuosille 2009–2013. Hakupäivä 30.11.2010

<URL:<http://www.ouka.fi/tekninen/Luontoymparisto/Oulunmaaseutuohjelma.pdf>>

Heikkilä, T. 2008. 7. painos. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15-16. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Laadullisen tutkimuksen tekijälle. Työkirja. Hakupäivä 30.11.2010

<URL:http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaraanta.pdf>

Oulun kaupungin ja Ylikiimingin kunnan kuntaliitosselvitys. Suunnitelma kuntien palvelurakenteiden yhteensovittamisesta. Hakupäivä 7.3.2011

<URL:<http://www.ouka.fi/kuntaliitos/pdf/loppuraportti.pdf>>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Kyselylomake

Liite 3 Haastattelukysymykset

YLIKIIMINKI

Hyvä maaseutuyrittäjä!

Oulun kaupunki ja Ylikiimingin kunta laativat vuoden 2008 aikana Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointisuunnitelman. Ohjelman laadinta on tullut ajankohtaiseksi Oulu-Ylikiiminki kuntaliitoksen myötä. Vuoden 2009 alusta alkaen uudessa Oulussa on laaja harvaanasuttu maaseutumainen ja maaseutuelinkeinoinhin nojautuva alue – Ylikiimingin kaupunginosa. Ohjelmatyössä ovat mukana myös vanhan Oulun maaseutumaiset alueet.

Ylikiimingin liittyminen Ouluun tuo mukanaan uusia haasteita kaupungille. Uuden Oulun rakenteeseen kuuluu jatkossa tiiviisti asutun ydinkaupungin lisäksi kaupungin läheistä asuinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua. Alueiden maaseutumainen ilme halutaan säilyttää myös jatkossa ja tukea alueen kehitystä perustuen sen omiin elinkeinoinhin. Maaseutumaisuus otetaan kehittämistyössä huomioon voimavarana, jota tulee vaalia.

Ohjelmassa tarkastellaan Oulun maaseutualueiden elinkeinoinhin ja asumiseen liittyviä kehittämistarpeita, -tavoitteita sekä toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman laadintaa varten keräämme tietoa alueen maaseutuyrittäjiltä Oulun seudun ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä opinnäytetyönä toteutettavan kyselyn ja haastattelun muodossa. Tämän saatteen liitteenä oleva kyselylomake on lähetetty kaikille Ylikiimingin ja Oulun maaseutuyrittäjille. Vastaamalla kyselyyn voit vaikuttaa valmisteilla olevan maaseutuohjelman sisältöön ja saat äänesi ja toiveesi kuuluville! Kannustimena arvomme vastaajien kesken kahden vuorokauden loman Rokuan kuntokeskuksessa.

Kyselyyn vastataan nimettömänä. Palauta kysely oheisessa palautuskuoressa 5.6. mennessä ja mikäli haluat osallistua arvontaan, täytä arvontalipuke, sulje se mukanaolevaan tyhjään kirjekuoreen ja palauta kyselyn kanssa samassa palautuskuoressa.

Komeita kesäkelejä toivotellen

Ylikiimingin kunta

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Heini Linatti
projektitöytäkirjäläinen

Hanne Aho, Heidi Anttila
opinnäytetyöntekijät

Yrittäjän ja maaseutuyrityksen perustiedot

Sukupuoli	☐	Nainen	
	☐	Mies	
Ikä	_____		
Koulutus	☐	Kansa-/keski-/peruskoulu	
	☐	Opistoasteen tutkinto	<i>Mikä?</i> _____
	☐	Muu koulutus/tutkinto	<i>Mikä?</i> _____
	☐	Ylioppilas	
	☐	AMK-tutkinto	<i>Mikä?</i> _____
	☐	Ammatillinen tutkinto	<i>Mikä?</i> _____
	☐	Ylempi korkeakoulututkinto	<i>Mikä?</i> _____
Maa- ja metsätalouden koulutus	☐	Maa-/metsätalouden ammatillinen tutkinto	
	☐	Maa-/metsätalouden opistoasteen tutkinto	
	☐	Maa-/metsätalouden AMK-tutkinto	
	☐	Maa-/metsätalouden ylempi korkeakoulututkinto	
	☐	Muu maa-/metsätalouden koulutus/tutkinto	<i>Mikä?</i> _____
	☐	Ei maa-/metsätalouden koulutusta	
	☐	Maa-/metsätalouden opintoja esim. Lyhytkursseja	
Asuinkunta	☐	Oulu	
	☐	Ylikiiminki	
Asuinalue/kylä	_____		

Tyytyväisyys nykytilanteeseen maaseutuyrityksessä

Kuinka tyytyväisiä olette seuraaviin yritystoimintaanne vaikuttaviin tekijöihin?

	erittäin tyytyväinen	jokseenkin tyytyväinen	jokseenkin tyytymätön	tyytymätön
Lomituspalvelut				
Kunnan/kaupungin maataloustoimi				
Kunnan/kaupungin tekninen toimi				
Yrityspalvelut ja niiden saatavuus				
Neuvontapalvelut ja niiden saatavuus				
Kouluttautumismahdollisuudet				
Työvoiman/urakoitsijoiden saatavuus				
Eläinlääkäripalvelut				
Työterveyshuolto				
Työssä jaksaminen				
Työn mielekkyys				
Työn fyysinen kuormittavuus				
Yritystoiminnan kannattavuus				

Maaseutuyritykseen kohdistuvat uhkatekijät

Kuinka merkittäviksi uhkatekijöiksi yritystoiminnallenne koette seuraavat asiat?

	erittäin merkittävä	jokseenkin merkittävä	melko merkittävään	merkittävään
Asutuksen leviäminen				
Peltopinta-alan rajallisuus				
Yrittäjän terveys				
Työssä jaksaminen				
Työvoiman puute				
Byrokratian lisääntyminen				
Heikko kannattavuus				
Kysynnän vaihtelut				
Peltojen huono sijainti/pirstoutuneisuus				
Eläin/kasvitaudit				
jokin muu tekijä, mikä (nimetkää tähän)?				

**Maaseutuyrityksen
kehittämistarpeet**

Kuinka tärkeiksi koette seuraavat
asiat ja kuinka kiinnostuneita olette
niistä yrityksenne kehittämisen
kannalta?

	erittäin tärkeä	tärkeä	hieman tärkeä	ei lainkaan tärkeä	erittäin kiinnostunut	jokin verran kiinnostunut	ei lainkaan kiinnostunut	hieman kiinnostunut
Yrittäjän osaaminen ja kouluttautuminen								
Osuskuntatoiminta								
Yhteistyö muiden maaseutuyrittäjien kanssa								
Tilusjärjestelyt								
Urakointipalveluiden hyödyntäminen								
Työvoiman palkkaaminen								
Tuotantorakennusten toiminnallisuuden edistäminen								
Markkinointi								
Tuotantoympäristön kehittäminen, esim. Salaojitus								
Ympäristöasioiden hallinta								
Neuvontapalveluiden hyödyntäminen								
Yrityksen nykyisen toiminnan kehittäminen								
Innovaatiot ja niiden kehittäminen								
Kehittämishankkeisiin osallistuminen								
Investoiminen								
Tuet (maatalous- ja yritystuet), tukien haku (investointituet)								
Yhteishankintojen (muiden yrittäjien kanssa) toteuttaminen ja yhteismarkkinointi								
Yrityspalveluiden hyödyntäminen								
Millaisesta kouluttautumisesta olette kiinnostuneita? (nimetkää tähän)								
jokin muu asia, mikä (nimetkää tähän)?								

Maaseutuyrityksen yrittäjien lukumäärä? _____ kpl

Kuinka moni maaseutuyrittäjästä on yrityksen osakas? _____ kpl

Kuinka moni maaseutuyrittäjästä työskentelee osa-aikaisesti tilan ulkopuolella? _____ kpl

Kuinka moni maaseutuyrittäjästä työskentelee päätoimisesti tilan ulkopuolella? _____ kpl

Montako palkattua ulkopuolista työntekijää maaseutuyrityksen palveluksessa työskentelee päätoimisesti? _____ kpl

Montako palkattua ulkopuolista työntekijää maaseutuyrityksen palveluksessa työskentelee sivutoimisesti? _____ kpl

Pinta-ala tiedot

Omaa peltoa n. _____ ha

Toiselta vuokrattua peltoa n. _____ ha

Pelloista viljelemätöntä (ei kesantoa) n. _____ ha

Toiselle vuokrattua peltoa n. _____ ha

Metsäpinta-ala n. _____ ha

Tuotantotapa

	Tavanomainen
	Luonnonmukainen

1. Miten koette Oulun ja Ylikiimingin kuntaliitoksen vaikuttavan maaseutuyrityksenne toimintaan tulevaisuudessa?
2. Minkälaisena näette yrityksenne tilanteen tällä hetkellä?
3. Mitkä ovat yrityksenne suurimmat haasteet nyt ja tulevaisuudessa ja miksi?
4. Millä keinoin aiotte selviytyä em. haasteista?
5. Mitkä ovat yrityksenne merkittävimmät mahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa ja miksi?
6. Miten aiotte hyödyntää em. mahdollisuuksia toiminnassanne?
7. Mitä asioita haluaisitte painotettavan Ylikiimingin ja Oulun maaseutualueiden kehittämis- ja markkinointisuunnitelmassa?